

**การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน
ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา**
**THE PARTICIPATION OF COMMUNITY COMMITTEE IN COMMUNITY
DEVELOPMENT KHOKHAN SUB – DISTRICT KHOAPANOM DISTRICT
KRABI PROVINCE**

สุกิจ ปิลาวาสน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 150 คน โดยทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1) คณะกรรมการหมู่บ้านตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคณะกรรมการหมู่บ้านที่มี เพศ อายุ และสถานภาพการสมรส ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ, การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม, การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน

Abstract

The objectives of this research were to (1) study the participation of community committee in community in community development of khokhan sub-district, Khoapanom district, Krabi province, to(2) compare the participation of community committee in community development, and to (3) study the suggestions on participation of community committee in community development. This study is quantitative research with a population consisting of 150 community committee from 7 villages in Khokhan sub-district, khoapanom district, Krabi province with the of statistically significant difference at 0.05.

The findings were as follows:

1) The participation in community development by the village committee in Khokhan sub-district was at high level and participatory practice aspect was the highest followed by the aspect of follow-up and evaluation whereas the aspect of planning was the lowest level.

2) The comparative result in participatory community development of the committee showed that the committee with different education, career and income performed different participation in community development with a statistically significant difference at 0.05 whereas the participation in community development of the committee with gender, age, and marital status was not statistically significant difference at the 0.05.

3. Finding on the suggestions on participation of community committee in community development revealed that the committee should have self-sacrifice for social work and more participate in planning by proposing project with clear objectives, to help community with public relations and to give an opportunity to general people in continuous participation in any activities in community including more listening to all opinions of people.

Keywords: Participation In Planning, Participation In Decision Making, Participation In Activities, Participation In Performance Assessment

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) มาตรา 78 ว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

ในส่วนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ได้จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นทั้งหมด 7 หมู่บ้าน (งานทะเบียนราษฎร, 2560) โดยใช้หลักเกณฑ์ (1) จำนวนประชากรใกล้เคียงกัน (2) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี คล้ายกัน (3) ให้บ้านที่อยู่ในถนนเดียวกันอยู่ในชุมชนเดียวกันให้มากที่สุด และเมื่อได้จัดตั้งชุมชนแล้วก็ได้มีการเลือกตั้ง คณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านๆ ละ 25 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี เพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้านมาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ หัวใจสำคัญที่จะยังผลให้การพัฒนาตามแนวทางข้างต้นบรรลุ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดเป็นรูปแบบคณะกรรมการ และมีระบบการบริหารการพัฒนา (Development Administration) ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

การเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน นับเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนได้อย่างรวดเร็วประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ประกอบกับผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน : ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยจะนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับปรุงพัฒนารูปแบบและวางแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถบริหารงานสนองต่อความต้องการ และการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 150 คน ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม 4 ด้าน ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน
 - 2.2 ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ
 - 2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
 - 2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด 7 หมู่บ้าน คือ 1. บ้านโคกหาร 2. บ้านไสหร้า 3. บ้านทางหลวง 4. บ้านหินลูกช้าง 5. บ้านไสน้ำจมน 6. บ้านห้วยใหญ่ 7. บ้านอ่างน้ำ
4. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนธันวาคม 2559 – เมษายน 2560

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$) เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี อายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
4. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
5. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี รายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี สถานภาพสมรส ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่” แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน รู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และวางแผนในการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ และมีการสรุป พื้นที่ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้อง โดยมีการเริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุ ของปัญหา และแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้แก้ไขปัญหานั้น ๆ เพื่อให้ข้อมูลประกอบการ ตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมหรือคัดค้านกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชนตามบริบทของชุมชนเอง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพราะเมื่อ ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากเท่าใด นั่นก็แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาก เท่านั้น ผลจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่เหมาะสมแก่ชุมชน ของตนที่ออกมาจากความต้องการของคนส่วนมากในชุมชน ย่อมจะเกิดแก่ชุมชนโดยตรง ที่ เหมาะพัฒนาชุมชนย่อมจะส่งต่าง ๆ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาชุมชนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากผลงานที่ผ่านมาว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ชุมชนอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยมีการรวมกลุ่มกิจกรรม ต่าง ๆ ตามความต้องการบนฐานของหลักปรัชญาแนวทางการพัฒนาชุมชนและบริหารจัดการ ทรัพยากรที่มีในชุมชน เพื่อดำเนินงานตามกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุ มีการส่งเสริมการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มกิจกรรม และให้คำแนะนำการดำเนินงานที่เหมาะสม จาก วิทยากร หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ

การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงผลของการ พัฒนาด้านต่าง ๆ และวิเคราะห์ วิจัยร่วมกัน มีการให้ข้อเสนอแนะให้ทัศนคติเห็นต่อ ผลการพัฒนาเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทั้งนี้ ด้วยเหตุในชุมชนตำบลโคกหาร มีการรวมกลุ่มกิจกรรมของคนในชุมชน จึงทำให้สะดวกต่อการ ติดต่о สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมในการพัฒนา ชุมชน ทั้งเป็นเวทีให้ภาครัฐได้พบปะประชาชน ชี้แจงนโยบาย แผนงาน รวมถึงนำข้อเสนอแนะ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากประชาชน ไปสะท้อนเป็นแผนพัฒนาที่เป็นรูปธรรมตรงประเด็น ผู้บริหารชุมชนผู้นำชุมชน หรือพัฒนากร เป็นผู้มีส่วนในการผลักดันความต้องการส่วนใหญ่ของ

ประชาชนสู่แผนการพัฒนาชุมชน และมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ เช่นการสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ หรือหาแหล่งทุนให้การสนับสนุนผลผลิตหรือผลงานที่เกิดขึ้น โดยมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปที่สนใจในผลงานการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เป็นการเปิดโอกาสการเรียนรู้จากผลงาน ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนในด้านต่างคือพัฒนาคน พัฒนาพื้นที่ พัฒนาแหล่งรายได้ และพัฒนาแผนชุมชนตำบลโคกหารได้มีการปรับปรุง พัฒนาแนวทางการพัฒนาชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยมาใช้ดังนี้

1.1 รัฐ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรให้ความสำคัญกับประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ที่ประชาชนในชุมชนให้ความนับถือ ผู้เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้ผู้นำชุมชน ประชาชน

1.2 ผู้นำชุมชนควรมีการวางแผนร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมการวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการการประเมินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการบริหารกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อทำให้การทำงานด้านการพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนให้ครบทุกหมู่บ้านในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนาภาพรวมของการมีส่วนร่วมในตำบลโคกหารอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหารอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ความเข้มแข็งของกลุ่มที่ส่งผลต่อชุมชน และการพึ่งตนเองของกลุ่มดังกล่าวมีมากน้อยอย่างไร หรือการวัดผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร

เอกสารอ้างอิง

- งานทะเบียนราษฎร์. (2560). องค์การบริหารส่วนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 24 กรกฎาคม 2560 จาก http://www.kokhan.go.th/office.php?content_id=19
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.